

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודת בר מצוה

של נכדו היקר הב' צבי הירש נ"ו בן הרה"ג רבי יהושע שליט"א

יום ג' פרשת ואתחנן תשע"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קי"ג

דבר זה לא תמצא אלא בבני אדם שהם יראי אלקים. ולכן למסור 'חכמת' התורה לבד לאחרים, יתכן לכל אחד ללמוד עם חבירו כמו שמלמד עמו שאר חכמות. אבל שיכה התורה שורשים בלבו של האדם, שירה להאדם הדרך הנכונה, זה לא יתכן אלא כאשר הדברים יוצאים מן לב טהור, אז התורה נמשלה לאש, שמלהיב לב התלמיד להתדבק בהתורה בכל מעשיו.

והנה בודאי יש חכמה בגויים, כאשר רואין עין בעין המציאות השונות שמתחדשות יום יום בחכמתם, ואין צריכין לזה אמונה. אלא גם בחכמת התורה, אם יאמר לך אדם יש 'חכמה' בגויים, שיש גויים שחכמים המה בתורה, תאמן, כי חכמת התורה לא גרע משאר חכמות שיכולין להשיג בדעת כל אדם. והרי גם המתנהג כגוי יתכן שיש בו החכמה מהתורה. אבל 'תורה' בגויים, שלימוד חכמת התורה יורה לו דרכו ללכת בה, ותשפיע עליו להתעלות מחומריותו וגשמיותו, אל תאמן, כי גוי יוכל ללמוד 'חכמת' התורה, אבל לא 'תורה'.

*

והנה מגילת איכה נכתב הפסוקים על סדר הא-ב, ואמרו חז"ל (סנהדרין קד.) מפני שעברו על התורה שניתנה באלף בי"ת. ואמרו עוד (שם קד.) שהקדים אות פה לעין, בשביל שאמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם ע"ש. ויש לומר דאיתא במדרש (פתיחתא איכה ב) כתיב (ירמיה טו) ואותי עזבו ואת תורתני לא שמרו, הלואי אותי עזבו ותורתני שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה, המאור שבה היה מחזירן למוטב ע"ש. ולכן סידר הקינות של איכה, על סדר הא"ב של התורה, להורות כי סיבת החרבן היתה שלא היו מתעסקין בתורה, שהמאור שבה היה מחזירן למוטב. והוא כמאמרם (קידושין ל.) כן אמר הקב"ה לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו ע"ש.

אמנם חשיבות יתירה יש לתורה, כאשר חוזר תמיד על לימודו, אשר אז לא שוכח לימודו, ויכול להיות שקוע בתורה בכל עת ובכל מקום, באכילתו ובשכיבתו ובעת עסקו במשא ומתן, ויש לו שמירה כנגד היצר הרע, שאינו מתדבק אלא בלב פנוי מן החכמה. והנה הלומד ואינו חוזר על לימודו, ואין ראשו מלא בתורה, אז כאשר הוא יושב ללמוד, צריך מתחלה לפותח ספר, ורואה לימודו בעיניו, ושוב מוציא הדברים מפיו, והוא מקדים העיין קודם להפ"ה, לא כן הוא החוזר תמיד על לימודו, אין לבו פנוי מן החכמה, ויכול להיות שקוע תמיד בתורתו, להיות לו התבלין נגד היצר הרע, והוא מקדים הפ"ה קודם העיין, שאין צריך להביט מתחלה בספר בפנים, כדי שיוכל למוד. ולכן הקדים גם בהקינות הפ"ה לעיין, להורות שדבר זה היה חסר להם, כי רק מי שהתורה הוא בראשו יוכל לעמוד נגד כח היצר. ■

רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך. והודעתם לבני ולבני בניך (ד-ט). ומתחלה נקדים מה דאיתא במדרש (איכ"ר ב-ג), אם יאמר לך אדם יש חכמה בגויים תאמן, הדא הוא דכתיב (עובדיה א-ה) והאבדתני חכמים מאדום ותבונה מהר עשו, יש תורה בגויים אל תאמן דכתיב (איכה ב-ט) מלכה ושריה בגויים אין תורה ע"כ. ויש להבין כי אמונה מתאים על דבר שאין רואין בעינים, אבל יש חכמה בגויים היא מציאות, וכמו כן בגויים אין תורה היא גם כן מציאות, ואיך אמר יש חכמה בגויים תאמן וכו', הא זה לא תליא באמונה.

ונראה על פי מה שכתב בתורת משה בפרשתנו (מ) לבאר הכתוב הנ"ל, רק השמר לך וגו', כי מי שאין לבבו שלם עם ה' אלקיו אין לימודו מצליח והתלמידים מזהרים מלקבל ממנו, כמו שאמרו חז"ל (מועד קטן יז.) אם דומה הרב למלאך ה' צבאות וגו', והכי נמי מזהר הרב היודע בעצמו שאין לבבו שלם ח"ו שלא יחטיא אחרים בלימודו עמו, שהרי תורתו לא תעשה פירות נמצא כי הוא מחטיא גם רבים עמו. והוה השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים ואסירם מלבבך ח"ו, פירש ולא תהיה צדיק גמור ואפילו הכי והודעתם לבניך ולבני בניך, חלילה לא תעשה כן, אלא אם ידעת בנפשך שהוא סר מעם אליו ח"ו על כל פנים לא תודיעם לבניך, הנח להם וה' ישלח מורה לצדקה להם ע"כ.

והכפיל דבריו בחידושי חתם סופר (בבא בתרא כא.) ח"ל, כי מציון תצא תורה, תוספות כתבו לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכו'. ונראה בתקנת המלמדים נמי הוא שיהיה ירא שמים יותר מדאי בשעה שמלמד עם הבנים כי דברים היוצאים מן לב ירא וחרד נכנסים לבב ומלהיבים כאש בווער ביראת ה' ואהבתו בלב הנער. ועל דרך זה יתפרש והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, ואז ושננתם לבניך (דברים ו-ז). וההיפוך אפילו דייק וגריס ואין לבבו נכון עם ה', מלאכתו רמיה ומחריב הנער ודבריו כעכס אל מוסר אויל (כמשל ו-ב). ועל דרך זה יתפרש השמר לך פן תשכח הדברים וגו' והודעתם לבניך ולבני בניך, פירש גם זה בכלל האזהרה כשתרגיש בעצמך שכחת התורה ואין לבבך שלם לא תלמדם או לבניך, כי למה תחטאו נפשות אביונים ע"כ.

והנה התורה הקדושה היא חכמה עמוקה עד מאד, ואמרו במשנה (בבא בתרא קעה) הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה מהן, שהן כמעין הנובע ע"ש. ואנו רואים גם בני אדם שאין בהם יראת שמים שמפלפלים בחכמת התורה, ויתכן שימצאו גם גויים מלומדים שמבינים בתורה. אבל באמת תורתנו הקדושה איננה רק חכמה לבד, אלא היא נקראת בתואר 'תורה', שמורה את האדם ללכת בדרך הנכונה, ומיישר מדותיו של אדם, ומעדן אותו בכל פרט מימי חייו.